

методы приспособления, усвоения, примирения и стандартизации ценностей, то есть те процессы, которые активно протекали в небольших общинах и в силу их ограниченного размера достигали своей цели, хотя протекали стихийно» [7, с. 638].

Иными словами, Мангейм объяснял ценностный кризис современного общества дисфункцией социальных механизмов, которые призваны обеспечить интеграцию индивидов и групп в рамках единого целого. Различные модели выхода из этого кризиса предлагали такие авторы как К. Шмидт и Э. Юнгер, Г. Марсель и Э. Мунье, Х. Ортега-и-Гассет и Э. Фромм, Ж. Бодрийяр и Д. Белл, А. Тоффлер и А. Турен, однако общим для них было неприятие того тупика в которой зашла современная цивилизация и объяснение его потребительским, холодно-эгоистическим отношением к человеку, которое зародилось в индустриальном обществе как реакция на сведение его к простому придатку машины [8, с. 14–36]. Подобное отношение человека, критиковавшееся прежде Марксом, ныне перестало быть специфическим отношением к определенному социальному слою. В условиях торжествующей бездуховности уже все человечество оказалось в данном положении. Экономический кризис вкупе с безумной гонкой за материальным благосостоянием, нарастающее отчуждение внутри общества и между разными цивилизациями и народами, опасность наступления новой эпохи варварства и бескультурия, но уже не в пределах определенного региона, но в планетарном масштабе – вот наиболее зримые последствия ценностного кризиса, поразившего современное общество. Об этой опасности наступления «Новых темных веков» предупреждал С. Хантингтон в своей работе «Столкновение цивилизаций»: «На мировой основе цивилизация, как кажется, во многих отношениях уступает под натиском варварства, отчего возникает впечатление о возможно поджидающем человечество беспрецедентном явлении – наступлении глобальных Темных веков... В столкновении между Цивилизацией и Варварством, великие мировые цивилизации, обогащенные своими достижениями в религии, искусстве, литературе, философии, науке, технологии, морали и сочувствии, также должны держаться вместе, или же они погибнут поодиночке» [9, с. 532].

Таким образом, на рубеже III тысячелетия человечество оказалось перед такими вызовами, которые требуют выработки новой системы социальных ценностей, впитавшей бы в себя весь тот позитивный опыт который был накоплен за предыдущие века, поскольку гуманистический, общечеловеческий идеал может жить только на прежних достижениях человеческой цивилизации.

Список использованных источников

1. Гаджиева В. Глобальный кризис: причины, направления, пути развития / Век глобализации–I. – М., 2010.
2. Баева Л. В. Ценности изменяющегося мира: экзистенциальная аксиология истории. Астраханский гос. университет, 2004. – 254 с.
3. Эстетика Ренессанса. Антология в двух томах. Сост. и науч. ред. Шестаков В. П. Т.1. – М.: Искусство, 1981. – 496 с.
4. Американские просветители. Избранные произведения в двух томах. Т.1. – Москва: Мысль, 1968. – 518 с.
5. Вебер М. Избранные произведения. – М.: Юрист, 1994. – 705 с.
6. Зомбарт В. Собрание сочинений в трех томах. Т.1. – Москва, 2005. – 639 с.

7. Мангейм К. Избранное: Диагноз нашего времени. – М.: Изд-во «РАО Говорящая книга», 2010. – 744 с.

8. Бессонов Б. Н. Социальные и духовные ценности на рубеже II и III тысячелетий. – Москва: Норма, 2006. – 320 с.

9. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций. – М.: ООО «Издательство АСТ», 2003. – 603 с.

References

1. Gadzhieva V. Global'nyj krizis: prichiny, napravleniya, puti razvitiya / Vek globalizacii–I. – M., 2010.
2. Baeva L. V. Cennosti izmenjajushhegosja mira: jekzistencijal'naja aksiologija istorii. Astrahanskij gos. universitet, 2004. – 254 s.
3. Jestetika Renessansa. Antologija v dvuh tomah. Sost. i nauch. red. Shestakov V. P. T.1. – M.: Iskuststvo, 1981. – 496 s.
4. Amerikanskije prosvetiteli. Izbrannye proizvedenija v dvuh tomah. T.1. – Moskva: Mysl', 1968. – 518 s.
5. Veber M. Izbrannye proizvedenija. – M.: Jurist, 1994. – 705 s.
6. Zombart V. Sbranie sochinenij v treh tomah. T.1. – Moskva, 2005. – 639 s.
7. Mangejm K. Izbrannoe: Diagnost nashego vremeni. – M.: Izd-vo «RAO Govorjashhaja kniga», 2010. – 744 s.
8. Bessonov B. N. Social'nye i duhovnye cennosti na rubezhe II i III tysjacheletij. – Moskva: Norma, 2006. – 320 s.
9. Hantington S. Stolknovenie civilizacij. – M.: ООО «Izdatel'stvo AST, 2003. – 603 s.

Hasanova F. R., doctoral student on the specialty «Social changes and development», Azerbaijan University of Tourism and Management (Azerbaijan), matlabm@yandex.com

Social values as a factor of social development

The article presents the importance of social values for social development. It was discussed here how the values accepted in different societies influence the choice of historical ways of development. The social values are revealed as the constant values defining belonging of the given society to one or another civilizational type.

Keywords: social values, axiology, civilization, laws of social development, religious and moral values.

Гасанова Ф. Р., докторант за фахом «Соціальні зміни і розвиток», Азербайджанський Університет Туризму і Менеджменту (Азербайджан), matlabm@yandex.com

Соціальні цінності як фактор суспільного розвитку

Розкривається роль соціальних цінностей як найважливішого чинника суспільного розвитку. Показується, як соціальні цінності впливають на історичні шляхи розвитку. Розповідається, як соціальні цінності обумовлюють процеси, що відбуваються в різних типах суспільств.

Ключові слова: соціальні цінності, аксіологія, цивілізація, закони соціального розвитку, релігійні і моральні цінності.

* * *

УДК 37.013.73(477.83+438)

Гончаренко О. А.,

кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та соціально-економічних дисциплін, Національна академія Державної прикордонної служби України ім. Богдана Хмельницького (Україна, Хмельницький), olgegoncharenko@gmail.com

Ідея університету у Львівсько-Варшавській школі. Стаття 4. Академічні свободи

Розкрито зміст поняття «академічні свободи» з огляду видатних вчених – представників всесвітньо відомої інтелектуальної формації «Львівсько-Варшавська школа» (ЛВШ) (1895–1939). Здійснено аналіз філософсько-педагогічних рефлексій на тему академічних свобод у працях таких представників ЛВШ, як Тадеуш Чезовський та Казимир Айдукевич. Виявлено, що Чезовський з-поміж принципів університетської організації виокремив свободу навчання і свободу учіння, принципами свободи наукового

дослідження визначив ретельність, об'єктивність та неупередженість, головним інструментом наукової праці назвав дискусію. Показано що Айдукевич здійснив аналіз чотирьох типів свободи науки, а саме свободи слова, свободи думки, свободи вибору методів та свободи вибору проблеми, з'ясував необхідність кожної із цих свобод для сприятливого розвитку науки та показав до яких меж може бути виправданим обмеження цих свобод іншими поглядами. Зроблено висновок, що питання академічних свобод, порушене у працях учнів Твардовського, відображає спільність їхніх зусиль стосовно оптимального здійснення університетом своєї місії.

Ключові слова: ідея університету, Львівсько-Варшавська школа, філософія освіти.

Питання академічних свобод було порушено у працях Тадеуша Чезовського «Про університет і університетське навчання» (1946), «Про дискусію і дискусіювання» (1953), «Про ретельність, об'єктивність і неупередженість у наукових дослідженнях» (1953), «У справі деонтології наукового працівника» (1967), в яких з-поміж принципів університетської організації вчений виокремив свободу навчання і свободу учіння, принципами свободи наукового дослідження визначив ретельність, об'єктивність та неупередженість, головним інструментом наукової праці назвав дискусію; а також у статті Казимира Айдукевича «Про свободу науки» (1957), в якій автор здійснив аналіз чотирьох типів свободи науки, а саме свободи слова, свободи думки, свободи вибору методів та свободи вибору проблеми, з'ясував необхідність кожної із цих свобод для сприятливого розвитку науки та показав до яких меж може бути виправданим обмеження цих свобод іншими поглядами. У такий спосіб представники Львівсько-Варшавської школи розвинули ідею достоїнності університетського викладача, презентовану їхнім учителем у промові «Про достоїнність університету» (1933). Який зміст вкладали учні Казимира Твардовського у поняття академічних свобод? Спробуємо це з'ясувати.

Під свободою навчання Чезовський розумів свободу вибору академічним викладачем тієї царини знання, яку він має намір представити студентам; а також свободу викладу академічним викладачем того, що він «згідно свого наукового сумління вважає істиною» [6, с. 11]. Свобода навчання, на думку філософа, передбачає безпосередню єдність наукового дослідження професора зі змістом лекції. Тому економічно виправдане введення до університетського навчання системи курсів, він вважав таким, що суперечить цінності університетського навчання, оскільки жоден професор не займається тим усім, що повинен охопити систематичний курс лекцій. Систематичний курс лекцій, повторюваний з року в рік, механізується, внаслідок чого «лекція перестає бути чимось живим: вона костеніє» [6, с. 12].

Свободу учіння Чезовський потрактував як самостійний вибір студентами напряму спеціалізації та необмежене присвячення ними власного часу учінню й екзаменам. У свободі учіння філософ бачив можливість елімінації тих студентів, які зловживають своєю свободою, та виворочення наукової еліти з тих студентів, які є найбільш відповідальними. У такий спосіб науковець хотів підкреслити, що університет не має нічого спільного із загальноосвітньою школою, тому що його ціль та методи принципово інші: «Університет є дуже селекційною інституцією, спрямованою на вибірку найсильніших осіб, і по-іншому бути не може, так як університет повинен давати найвищу освіту і повинен підняти на вершину наукових досягнень. Коли б це проігнорував шляхом пристосування до студентів

середнього рівня, тоді б перестав бути школою науки, яка готує майбутніх піонерів поступу і керівників, а став би тільки професійною школою, яка формує стандартних фахівців» [6, с. 23].

Багаторічна статистика, яку для прикладу навіть Чезовський, виявила, що кількість щорічно наданих західноєвропейськими університетами дипломів становила лише 10–15 відсотків від усієї кількості студентів, тому що при чотирирічному навчанні тільки четверта частина студентів отримувала щороку дипломи, так як близько половини зарахованих завершувала навчання у перший термін, а інші навчалися довше чи взагалі відмовлялися від завершення навчання. Нічого негативного у такому стані речей філософ не бачив, а навпаки вважав що «сувора селекція є єдиною і необхідною санкцією для формування самостійності характеру і почуття відповідальності» [6, с. 23].

Розуміння Тадеушем Чезовським свободи навчання виявляє подібність до поглядів Карла Ясперса, який відкинув нарікання на адресу лекції наче вона робить студентів пасивними. На думку німецького філософа «такі закиди виправдані лише тоді, коли йдеться про погані лекції, які дають погруповані лектором сталі знання, що майже точно повторюють вивчене за семестр, або про лекції, що являють собою спонтанний потік мовлення. Цінними лекції є тоді, коли викладачі ставляться до них як до важливого завдання свого життя, ретельно готують їх, й одночасно, якщо ці лекції пройняті духом сучасності. Такі лекції належать до незамінних реалій передавання знань. [...] Лектор спонтанно робить зримим процес свого мислення, свою сумлінність і вразливість. Він справді дозволяє проникнути у власний духовно-інтелектуальний світ. Та ця велика цінність втрачається, якщо вона штучна. В такому випадку одразу починається прикрашання, риторика, патетика, штучність формулювань, демагогія, безсоромність» [2, с. 122].

Водночас погляди Чезовського і Ясперса зближує позиція стосовно різниці між університетом і школою. Ясперс також вважав, що університет не має обов'язку виховати і навчити усіх доручених йому студентів, тому що «сенсом університетської освіти є те, що її обирають люди, які володіють незвичайною духовною силою й відповідним інструментарієм. [...] Найважливіше, прагнення об'єктивності та безкорисливі, жертвовна духовна тяга розпізнаються не на початках, їх не можна виявити одразу. Ці риси, що притаманні лише меншості людей (поза розподілом на верстви і класи), можна активізувати й стимулювати їх ефективність. Навчання в університеті – згідно до ідеї університету – потрібно орієнтувати на цю меншість» [2, с. 124].

Під принципом ретельності у науковому дослідженні Чезовський розумів подання за істину тільки тих тверджень, істинність яких можна гарантувати згідно з актуальним станом знання. Цей принцип філософ вважав не тільки принципом методології, але також принципом наукової етики. Наукова ретельність з погляду вченого вимагає внутрішньої свободи, тобто сили нескорення жодним мотивам, таким, наприклад, як успіх, слава чи користь, а також зовнішньої свободи, тобто свободи дослідження і наукової критики безвідносно, наприклад, політичних, економічних чи релігійних інтересів: «Внутрішню свободу вчений повинен знайти у собі,

зовнішню свободу йому повинні гарантувати суспільство і держава, в яких він живе» [5, с. 305].

Під принципом об'єктивності у науковому дослідженні філософ розумів нескорення упередженнями і симпатіям, вибір засновків згідно вимог науки, обґрунтування тверджень з усіма аргументами *pro* і *contra*, тільки якщо вони мають наукову цінність – «коротко кажучи, дотримання у науковому дослідженні виключно принципів наукового критицизму» [5, с. 306]. Навпаки, необ'єктивним він вважав таке наукове дослідження, у якому інші погляди ставляться вище і відступаються заради них від принципів наукового критицизму.

Під принципом неупередженості у науковому дослідженні Чежовський розумів обов'язок вченого зайняти позицію арбітра, який *sine ira et studio* розглядає справу на користь однієї сторони у суперечці, та приєднання вченого до тієї думки, яка у межах його компетенції репрезентує науково правильну позицію. Обов'язок вченого втрутитися у суперечку, свідком якої він став, і зайняти у ній позицію арбітра філософ пов'язував з тим, що невтручання вченого у суперечку може бути трактоване як визнання ним помилкової позиції чи як недотримання ним принципу об'єктивності.

Наукову ретельність, наукову об'єктивність та наукову неупередженість Чежовський мислив так пов'язаними між собою, що хто є науково ретельним, той повинен теж бути науково об'єктивним і науково неупередженим.

У зв'язку з цим учень Твардовського заперечив думку наче свобода наукових досліджень є ілюзією, так як науковець не може не бути суб'єктивним і упередженим, тому що не його особиста ретельність є ознакою наукових досліджень, а пов'язаність його з найбільш прогресивним напрямом, який вважається таким на підставі практичних критеріїв – політичних і економічних. Йдеться про те, що наукова об'єктивність є ілюзією через те, що наукові погляди дослідника є відносними стосовно певних соціокультурних умов, які їх визначають; а наукова неупередженість є ілюзією через те, що наукові погляди дослідника є відносними стосовно певних інтересів, які їх визначають. Релятивізм стосовно наукових досліджень філософ спростував на підставі уточнення понять «об'єктивне дослідження» і «неупереджене дослідження».

Об'єктивним Чежовський визначив таке дослідження, в якому вчений бере до уваги не тільки власне твердження, але також будь-яке інше, яке існує на той час у науці, та оцінює їх з точки зору наукової правильності для того, щоб обрати лише найбільш обґрунтоване, навіть якби довелось відмовитись від власного твердження. Якщо дослідник цього не робить, то він займається не наукою, а тільки пропагандою власного переконання. Це означає, що дійсно, кожне твердження є суб'єктивним, так як воно є чийось, що виникло відносно певних соціокультурних умов та інтересів, проте така суб'єктивність не є перешкодою науковій об'єктивності, яка полягає у тому, щоб вчений обґрунтував своє твердження згідно вимог наукового методу.

Неупередженим Чежовський визначив таке дослідження, в якому вчений не підкорюється політичним чи будь-яким іншим поглядам, а керується виключно законами логіки і науковою методологією. Істинним

для такого дослідника буде тільки те дослідження, яке є правильним: «Правильне прагнення політики та інших сфер життєдіяльності не потребують обмеження науки у прагненні до істини властивими шляхами, тому що вони не бояться істини; і навпаки, нав'язування науці тверджень силами, які є при владі, підводить до висновку, що за цими силами немає істини і що вони не прагнуть правильних цілей» [5, с. 309].

Таким чином, наука, згідно Чежовського, може і повинна бути об'єктивною і неупередженою, тому що у протилежному випадку їй загрожуватиме релятивізм, догматизм і скептицизм. Можна помітити, що за вірець окреслення принципів свободи наукового дослідження філософ узяв промову свого вчителя «Про достоїнство університету» (1933), в якій головним принципом праці університетського викладача визначено служіння об'єктивній істині. Цей принцип надалі було покладено Чежовським в основу статті «У справі деонтології наукового працівника» (1967), де вихідною точкою у міркуваннях з приводу деонтології наукового працівника визначено вимогу ретельності, а принципами наукового дослідження – ясність і точність формулювання висловлювань та належне обґрунтування тверджень [7, с. 235].

Під дискусією Чежовський розумів «усний чи писемний обмін думками між двома чи більше учасниками, які презентують протилежні переконання чи прагнення, якщо вона проведена у певному порядку та спрямована до визначеної інтелектуальної (пізнавальної) чи практичної цілі» [4, с. 280]. Дискусію вчений вважав головним інструментом колективної наукової праці, та як у ситуації щораз більшої складності дослідницьких завдань, перед якими стоїть сучасна наука, вирішити їх зусиллями окремих осіб щораз складніше. Тому дослідницьке завдання, вважав філософ, варто розділяти між окремими науковими працівниками, а після їхнього опрацювання узгоджувати й синтезувати. З огляду на це, мистецтво дискутування Чежовський відніс до загальної методології наук, тобто до того розділу теорії наукових досліджень, який займається загальними основами застосування наукових методів: «Цій меті слугують головним чином університетські семінари» [4, с. 287].

Про те, що дискусія сприяє поступу наукових досліджень, йдеться також у промові німецького філософа Юргена Габермаса «Ідея університету – навчальні процеси» (1988), який тільки у публічній сфері критичної дискусії бачив можливість для побудови критичного діалогу в науці: «Хоч яким би самотнім не видавався науковець, працюючи в бібліотеці, за письмовим столом, в лабораторії, однак його навчальні процеси неunikнено становлять частину загальної комунікативної спільноти дослідників» [1, с. 209]. Це означає, що підґрунтям колективних пошуків істини є комунікація у формі наукової аргументації.

Під свободою науки Айдукевич розумів свободу слова, свободу думки, свободу вибору методів та свободу вибору проблеми. Слід звернути увагу, що думки Казимира Айдукевича, висловлені у статті «Свобода науки» (1957), його польський учень Стефан Свежавський розцінив як «дороговказ усім, хто несе відповідальність за теперішній стан на майбутнє наукових досліджень» [8, с. 196].

Свобода науки, згідно Айдукевича, вимагає свободи наукового слова, а щоб якась думка заслужила на назву

наукової думки і тим самим мала право в ім'я свободи науки бути почутою, вона повинна відповідати певним вимогам:

1. Зміст думки повинен істотно збагачувати науку. Істотним збагаченням є новий доказ тверджень, доведених раніше; посилення обґрунтування для тверджень, які мають тільки часткове обґрунтування; уточнення відомих тверджень; нова систематизація тверджень; постановка певної проблеми чи її уточнення.

2. Зміст думки повинен бути сформульований з належною точністю. Належною точністю є ствердження у мові визначеного стану речі; цілісна композиція; змістовне впорядкування окремих думок.

3. Зміст думки є вираженням раціональної позиції того, хто її висловлює. Раціональна позиція полягає у тому, що категоричність, з якою висловлюються твердження, відповідають мірі їхнього обґрунтування.

4. Зміст думки не повинен проявляти ігноранцію у тій царині науки, якій належить ця думка [3, с. 266–270].

Свобода наукового слова є необхідною умовою розвитку науки, її обмеження приносить тим більшу шкоду науці, чим більш евристично цінні результати досліджень позбавляються права голосу. Позбавлення права голосу вчених певного народу не тільки виключає їхню участь у розбудові науки, яка є справою усього людства, але й зменшує творчий потенціал науки, сприяє поширенню догматизму і односторонності. Свобода наукового слова не має ознак за національністю і віросповіданням, політичними вподобаннями та соціальним рівнем.

Свобода думки полягає, на погляд Айдукевича, перш за все у тому, що є право та можливість вірити у все і тільки те, що є обґрунтованим, і не має ані обов'язку, ані необхідності вірити у те, що не є обґрунтованим, й тим більше у те, що суперечить аргументам. Декларування обов'язку приймати на віру певні твердження без їх належного обґрунтування є нормативним догматизмом. Нормативний догматизм позбавляє людину права мати власні погляди, а науковця обмежує у свободі думки. Декларування обов'язку приймати на віру певні твердження без їх достатнього обґрунтування є методологічним догматизмом. Методологічний догматизм є доктринерством: «Методологічний догматизм реалізує те, що вимагає нормативний догматизм» [3, с. 276].

Свобода вибору методу означає, на думку Айдукевича, відсутність монополії на певний метод та визнання його єдиним науковим методом. Монополізація методу з'ясування явищ, ґрунтованого на підставі певного загального твердження, є рівнозначна піднесенню цього твердження до рівня абсолютних тверджень. Але загальне твердження, що лежить в основі певного методу з'ясування, має свою санкцію тільки у тому, що він здав успішний іспит при з'ясуванні явищ досі пізнаваних. Хоча немає гарантії, що у майбутньому можуть з'явитися такі явища, для з'ясування яких цей метод виявиться достатнім. Піднесення одного методу до рівня наукового є догматизмом.

Свободу вибору проблеми Айдукевич потрактував можливістю вченого займатися усім і тільки тим, що його цікавить, тому що ціль професійної науки – чисте знання, а не утилітарний інтерес. Може бути, що наукове досягнення має безпосереднє чи опосередковане практичне значення, але коли б виявилось, що вирішення якоїсь проблеми не має жодної практичної користі, то це

не було б доказом того, що дана проблема не належить науці. Матеріальна залежність науковців від меценатів, які підтримують дослідження, може створювати небезпеку для свободи вибору проблеми, тому що меценат науки може підтримувати тільки ті дослідження, які з точки зору його інтересів є важливими, але «ніколи турбота про теперішній момент не повинна призвести до занедбання турботи про майбутнє науки» [3, с. 281].

Таким чином, академічні свободи на думку представників Львівсько-Варшавської школи полягають у свободі навчання, свободі учіння, свободі наукових досліджень та дискусії. Питання академічних свобод, порушене у працях учнів Твардовського, відображає спільність зусиль його учнів стосовно оптимального здійснення університетом своєї місії.

Список використаних джерел

1. Габермас Ю. Ідея Університету – навчальні процеси / Юрген Габермас // Ідея Університету. Антологія; [упоряд.: М. Зубрицька, Н. Бабалик, З. Рибчинська; відп. ред. М. Зубрицька]. – Львів: Літопис, 2002. – С.187–210. // Gabernas Yu. Ideya Universitetu – navchalni protsesi / Yurgen Gabernas // Ideya Universitetu. Antologiya; [uporyad.: M. Zubritska, N. Babalik, Z. Ribchinska; vidp. red. M. Zubritska]. – Lviv: Litopis, 2002. – S.187–210.
2. Ясперс К. Ідея Університету / Карс Ясперс // Ідея Університету. Антологія; [упоряд.: М. Зубрицька, Н. Бабалик, З. Рибчинська; відп. ред. М. Зубрицька]. – Львів: Літопис, 2002. – С.111–165. // Yaspers K. Ideya Universitetu / Kars Yaspers // Ideya Universitetu. Antologiya; [uporyad.: M. Zubritska, N. Babalik, Z. Ribchinska; vidp. red. M. Zubritska]. – Lviv: Litopis, 2002. – S.111–165.
3. Ajdukiewicz K. O wolności nauki / Kazimierz Ajdukiewicz // Ajdukiewicz K. Język i poznanie. – Warszawa: PAN, 1985. – Т. II. – S.266–281.
4. Czeżowski T. O dyskusji i dyskutowaniu / Tadeusz Czeżowski // Czeżowski T. Odczyty filozoficzne. – Toruń: Towarzystwo Naukowe w Toruniu, 1958. – S.280–288.
5. Czeżowski T. O rzetelności, obiektywności i bezstronności w badaniach naukowych / Tadeusz Czeżowski // Czeżowski T. Odczyty filozoficzne, Toruń: Towarzystwo Naukowe w Toruniu, 1958. – S.305–309.
6. Czeżowski T. O uniwersytecie i studiach uniwersyteckich / Tadeusz Czeżowski. – Toruń: Nakładem Księgarni naukowej T. Szczesny i S-ka, 1946. – 46 s.
7. Czeżowski T. W sprawie deontologii pracownika naukowego / Tadeusz Czeżowski // Czeżowski T. Pisma z etyki i teorii wartości [pod red. P. J. Smoczyńskiego]. – Wrocław, Warszawa, Kraków, Gdańsk, Łódź, 1989. – S.229–236.
8. Świeżawski S. Wspomnienie o profesorze Ajdukiewiczu / Stefan Świeżawski // Świeżawski S. Człowiek i tajemnica. – Kraków: Znak 1978. – S.189–197.

Honcharenko O. A., Ph.D., Associate Professor, Associate Professor of the Social and Economic Disciplines Department of the National Academy of State Border Service of Ukraine named after Bohdan Khmelnytskyi (Ukraine, Khmelnytskyi), olgegoncharenko@gmail.com

The idea of University in Lviv–Warsaw School. Article 4. Academic freedom

The concept of «Academic Freedom» from famous scientists' point of view, who were the representatives of «Lviv–Warsaw School» (LWS) (1895–1939), has been disclosed in the article. The author analyzes philosophical and pedagogical reflections on the topic of academic freedom made by Tadeusz Czeżowski and Kazimierz Ajdukiewicz. As the author discovered, Czeżowski considered academic freedom teaching freedom and learning freedom. Czeżowski defined the following principles of scientific research freedom: diligence, objectivity and impartiality. He believed that discussion is the main tool of scientific work. The particular attention is paid to analysis of science freedom four types (freedom of speech, freedom of thought, freedom of methods choice and freedom of problem choice) made by Ajdukiewicz, who found out the need of each of these freedoms for the science advancement. The issue of academic freedom, raised in Kazimierz Twardowski's works, reflects the unity of their efforts concerning the optimal implementation of the university mission.

Keywords: the idea of university, Lviv–Warsaw School, educational philosophy.

* * *